

# DE BA



# ZUIN

## Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jaar II: 1a, Blaagt de Bazuin!

Vrijdag 23 Augustus 1901.

Daag I 4, Is het voor u liever wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal bit huis woert zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,  
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

### Officiële Kerkelijke Berichten enz.

#### THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het Admissie-examen voor de Th. School zal D. V. gehouden worden Donderdag 19 Sept. des voormiddags ten 9 uur.

Men meldt zich daartoe tevoren (schriftelijk of mondeling) aan bij den heer J. Jansen, Pedel van de Theol. School. Het programma van de vereischten voor de toelating tot de School wordt, op aanvraag, toegezonden door den Secretaris van 't College van Hoogleraren, Prof. P. Biesterveld. Voor hen, die 't diploma ontvangen van het Geref. Gymnasium, loopt het onderzoek alleen over de beweegredenen, die geleid hebben tot de keuze van het ambt van dienaar des Woords.

De Cursus 1901/2 wordt geopend Vrijdag 20 Sept. des avonds ten acht en een half uur. Inschrijving van Studenten door den Rector heeft dienselfden avond plaats ten zeven uur in de Aula der School op vertoon van de kwitantie van het Collegegeld 1ste semester. M. NOORDZIJL, Rector. Kampen, 20 Aug. 1901.

#### Gereformeerd Gymnasium te Kampen.

Onder herinnering aan Art. 15 van het Reglement voor de Gymnasiale Opleiding enz., luidende: „Het leergeld bedraagt minstens f 80.— 'sjaars, te voldoen in twee termijnen; nl. bij den aanvang van den Cursus en primo Maart” (Acta Groningen, blz. 118) deelt ondergeteekende mede, dat hij hoopt, te Kampen in het Gebouw der Theol. School zitting te houden voor het innen der leergelden, op Woensdag 4 Sept. des voorm. van 10-12 uur.

De Penningmeester van de Theologische School, Zwolle, 17 Aug. 1901. Dr. H. FRANSSEN.

#### PLAATSELIJKE KERKEN

VELSEN, 11 Aug. 1901. Na des voormiddags bevestigd te zijn door zijn broeder Ds. N. H. Koers van den Helder, verbond des maanddags de eerste Herder en Leeraar van de Geref. kerk te Velsen e. a., Ds. J. H. Koers, zich aan zijne nieuwe gemeente met eene rede naar aanleiding van Col 1:28. Eene groote schare, waaronder zich ook bevond het dagelijksch bestuur der burgerlijke gemeente, vulde het kerkgebouw. Stelde de Heere zijn dienaar tot een rijken zegen voor het volk, dat aan zijne zorgen is toevertrouwd.

Namens den Kerkeraad, A. TAANMAN, Scriba. Het adres van deze kerk is voortaan aan: Ds. J. H. Koers te IJmuiden.

LAAR (Gr. Bentheim). Op heden 13 Aug. '01 vergaderde onze gemeente, onder leiding van onzen geachten Herder en Leeraar Ds. F. Dehmel, nu nog in ons midden zijnde, en werd na vooraf den naam des Heeren te hebben aangeropen, eenparig tot onzen Herder en Leeraar verkozen de Eerw. heer A. v. d. Vegt, Theol. Candidaat van Dalen. Moge de Heere deze roeping met zijn zegen bekronen, opdat wij eerlang ja spoedig mogen vernemen: Ik kom tot u. Dit is de biddende wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad, J. H. ENSINK, Scriba.

OLDEBOORN, 13 Aug. 1901. Zondag nam. is onder de leiding van Ds. Bouma, met voorafgaande toestemming van onzen geachten Consulent Ds. A. v. Andel, met meerderheid van stemmen tot Leeraar gekozen de Eerw. heer A. v. d. Vegt, Theol. Candidaat. De Koning zijner gemeente neige het hart van dezen zijnen dienstknecht om deze roeping op te volgen, tot zijn eer en tot zegen en uitbreiding dezer gemeente.

Namens den Kerkeraad, J. E. HAASDIJK, Scriba.

LIOESSENS, 14 Aug. 1901. Ds. K. Bakker van Rottevalle heeft het beroep der gemeente alhier aangenomen. F. BAKKER, Scriba.

#### ONMIDDELLIJKE WEDER-GEBOORTE.

XVIII.

Door hunne leer van het verbond der genade werden de Gereformeerden in staat gesteld, om tegenover de Wederdoopers het verband van Woord en Geest, van roeping en wedergeboorte vast te houden.

Als de doop niet, gelijk Rome leerde, bij kinderkens de wedergeboorte werkte maar deze onderstelde, zooals

de Wederdoopers beleden, dan scheen het voor de hand te liggen, om met de laatsten te zeggen, dat kerk en ambt, Woord en sacrament voor het werk der zaligheid geen waarde hadden, dat zij althans niet als middelen der genade voorop konden gaan doch slechts als teekenen en bewijzen der genade konden volgen.

Maar de Gereformeerden hebben zich door deze schijnbaar voor de hand liggende gevolgtrekking niet laten verleiden. En zij konden en mochten, zij behoefden het ook niet te doen, omdat zij onderscheid maak-

ten tusschen het genadeverbond en de kerk.

In zekeren zin en tot zekere hoogte is er tusschen beide geen groot verschil. Het genadeverbond in zijne bediening en bedeeing valt met de kerk saam; zoo verals de kerk strekt ook het genadeverbond zich uit; de grenzen zijn bij beide dezelfde. Ook is er overeenstemming in de goederen en weldaden, die in beide geschonken en genoten worden. De Schrift, die door de kerk uitgelegd en verklaard, gepredikt en toegepast wordt, is het boek des verbonds. De sacramenten,

die door de kerk worden bediend, zijn teekenen en zegelen des verbonds. En de weldaden, welke de kerk als vergadering der geloovigen geniet, wedergeboorte en bekeering, vergeving en heiligmaking, zijn goederen des verbonds. Eindelijk is er ook nog zeer groote gelijkheid, als bij de kerk niet uitsluitend aan de kerk als instituut, maar aan haar ook als organisme wordt gedacht.

Maar dit laatste wijst toch reeds op een belangrijk onderscheid, dat tusschen beide bestaat. Bij de kerk kunnen wij in onze gedachte wel een

oogenblik abstraheren van het instituut, waarin zij voor onze oogen optreedt. Maar dat is dan niets meer dan eene abstractie, die in de werkelijkheid niet voorkomt. Historisch heeft de kerk nooit zonder eenig instituut bestaan, bestaat zij er nog nooit zonder en kan zij er ook niet zonder bestaan. Niet enkel en uitsluitend als instituut, maar toch met instituut is zij terstond door God op aarde gesticht en tot op den huidigen dag bewaard. Dat instituut heeft in den patriarchalen tijd, in de bedeeing des Ouden en in die des Nieuwen

#### Voor de Inw. Zending in den Z.-O.h. van Friesland.

Door Ds. A. van Andel van br. Hartgerink op een Zendingsbijeenkomst te Vroomshoop f 2,50 Heerenveen, 19 Aug. 1901. P. A. SMILDE, Penn.

#### Voor de Inw. Zending en Bijbelcolportage in Noord-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen: Postwissel van G. v. W. te Dordt f 25.— Collecte Geref. kerk te Almekerk f 14,50 Van de Jonged.-Ver. „Ontwaakt gij die slaapt” te Nijverdal f 5.— Van A. te N. f 3.— Van Meij. A. M. te Heerenveen f 5.— Van N. N. te Ermelo f 1.— Van de Geref. kerk te Schoonlijke f 5.— Jaarlijksche bijdrage v/d Geref. kerk te Heinoord f 2.—

Bovenstaand bedrag ontving ik in ruim een maand. 't Is een ware komkommertijd voor de kas, tennistoe wat het ontvangen betreft. Het uitgeven blijft echter onverzwakt doorgaan. En zoo is het nu al zóó ver, dat met het einde dezer maand geen geld in kas is om de verschuldigde traktementen aan de arbeiders uit te keeren, tenzij de overvaardigheid der broeders en zusters spoedig en ruim blijke. Moge de Heere daartoe veler harten opwekken. Bedenkt, dat Tilburg, Venlo en Roermond centra zijn in overwegend Roomsche en moderne streken. Zoo daar met kracht wordt gearbeitet, is er hope op rijken zegen.

Namens Deputaten, J. C. C. VOIET, Penningm. Raamsdonk, 19 Aug. 1901.

#### THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten. Zuid-Beierland f 3,79 Grootegeest f 6.— Lutton - 10,78 Zuidhorn - 2,50 Vroomshoop - 8,95 Nierzijl - 6.— Amersfoort A - 48,65 Oldebroek - 10,07 B - 11,28 Hattem - 13,70 Bunschoten A - 32,78 Blokzijl - 8,20 B - 18,42 Genemuiden - 6.— Westbroek - 8,40 Hasselt - 11,49 N.-Loosdrecht - 3,34 Kamperveen - 1,38 O.-Loosdrecht - 4,91 Langeslag - 5,68 Scherpenzeel - 15,54 Oldemarkt - 1,94 Soest - 4,50 Rouveen 1ste coll. - 18,10 Maartensdijk - 4,28 2de coll. - 18,71 Baarn - 17,21 Staphorst - 4.— Renswoude - 3,33 Steenwijk B - 12,43 Veendam - 8,21 Stad-Vollenhove - 1,81 Velp A - 12,97 Wilsom - 1,61 Dordrecht A - 39.— Zalk - 3,97 C - 20.— Zwartsluis - 25,78 Kornhorn - 2,66 Zwolle - 72,65 Stroobos - 10.— Wagenborgen - 3,10 Enamstil - 15.—

#### Contributies en Giften.

Door dhr. W. E. de Boer, Corr. te Nijkerk, de contrib. van Ds. G. Vlug f 2,50, A. Middelloop f 2,50, J. Vos f 1, D. van Ramshorst f 1, Hs. v. Witteveen f 1, A. v. d. Mheen f 1, W. E. de Boer f 1, A. v. Loenen f 0,50, G. Knoppers f 1, H. Moll f 1, Wed. A. v. Wijland f 1, A. v. Ramshorst f 1, A. v. d. Pol f 1, J. v. Rullen f 0,50, T. v. Dieren f 0,50, A. Steenkamer f 1, V. Segers f 0,50, Jb. Dijkhuizen f 1, Wed. F. Losman f 0,50, I. I. Schussler f 2,50, G. van Aller f 1, H. van Ramshorst f 1, Wed. v. d. Bunt f 1, Hoonhorst f 0,50, J. Steenkamer f 1, J. Looijen f 1, Ruitenbeek f 1, Meij. G. v. Domselaar f 0,50, J. Klaver f 0,50, Meij. G. Klaver f 0,50, Meij. N. van Zanten f 0,50, Meij. A. v. d. Berg f 0,50, G. Brons f 0,50, B. Staal f 1, Wed. A. van Sweden f 1, Wed. E. van Sweden f 1, C. Klaphek f 1, Peter Bus f 0,50, Hk. van Aller f 0,50, T. Drost f 1, Wed. Varenkamp f 1, G. van Ginkel f 1, Gez. v. d. Goot f 1, Wed. Hoonhorst f 0,50, Gez. Werkhoven f 1, J. de Boer f 1, L. van Hiel f 0,50, A. van Sweden f 1, Wed. v. Hall f 1, Erven van Coeverden f 1, H. van Brummelen f 1, Erven Wienners f 1, Karnebeek f 0,50, Wed. Brom f 0,50, Emminga f 1, Wed. v. d. Goot f 1, W. van Brummelen f 0,50, Meij. R. van Ramshorst f 0,50, Hk. Schnap f 1, Dames van Es f 1, H. Kievits f 1, G. v. d. Wans f 1, Meijuff. Berends f 1, Dames v. Aller f 1. Door Ds. G. Doekes te Heene, Corr. Cl. Omnen, de contrib. uit Avereest, Corr. K. Peltter, van J. Breman f 1, A. W. v. Apeldoorn f 1, H. Linde f 0,50, J. W. v. d. Berg f 0,50, H.

Holtrust f 0,50, K. Peltter f 0,50, G. Kroon f 0,50, K. Bisschop f 0,50, A. Rijkter f 0,50. Dedensvaart Corr. H. van Haeringen Kz. van Ds. J. van Henten f 1, N. Rooseboom f 1, H. van de Graaf f 1, H. Padding f 1, H. van Haeringen Az. f 1, J. A. Gietshoorn f 0,25, H. van Haeringen Kz. f 1, D. J. Velzink f 1, A. van Haeringen f 2, W. van Haeringen Pz. f 2, W. van Haeringen Kz. f 1, H. van Haeringen Gz. f 1, P. Mos f 1, J. Bakker f 0,50, H. Hartman f 1, J. Drost f 1, J. J. Raif f 1, Wed. J. A. Rooseboom f 0,50, J. Oostenbrink f 1,50, J. Kisteman f 1,50, H. Velzink f 0,50, J. Batterink f 0,50, W. Oostenbrink f 1, M. van der Graaf f 1. Vroomshoop, Corr. T. Vischer, van Ds. G. Goris f 1, F. C. v. d. Vorm f 1, K. Oordt f 1, W. Oordt f 1, J. Toersche f 1, T. Vischer Hz. f 1, G. J. Staarman f 0,50, P. Vaartjes f 0,50, A. L. Hekman f 0,50, E. Kelderman f 0,50, F. Diek f 0,50, R. Bosch f 0,50, J. Jansen f 0,40. Heene A. Corr. J. H. Harvevoort, van Wed. E. Schutte f 2,50, G. H. Gerrits f 1, J. Padding f 1, A. Oostenbrink f 2, H. J. Tempelman f 1, G. Doezeman f 1, H. J. E. Waterink f 1, De G. Doekes f 3, G. J. Harvevoort f 1, D. J. Dragt f 1, Meij. Wed. Doekes f 1, G. J. Meijer f 1, A. Hofsink f 1, H. Lambriek f 1, A. Ekenhorst f 2, J. Keizer f 1. Heene B, van G. Bruins f 1, H. H. Weitekamp f 1. Door Ds. M. Hummelen, gift i/h. kerkzake te Emmen f 5. Door Ds. H. A. van Andel te Zuidland, Corr. Cl. Brielle, de contrib. uit Spijkenisse, Corr. C. van Pernis, van P. Geldtelder f 1, Dames Geldtelder f 2,50, gift in eens H. Zevenbergen f 1, Jn. Hogenboom f 1, G. Mol f 1, Jan C. van Pernis f 1, Cora van Pernis f 1, D. Troost f 1, W. Vermaat f 1, P. de Snajfer f 1, R. Biesheuvel f 1, P. van den Berg f 1, Ds. J. Douma f 1. Zuidland, Corr. W. Dekker, van W. Dekker f 1, L. Borstlap f 0,50, L. de Hoog Mzn. f 1, S. de Hoog f 0,50, Js. Bol f 0,50, R. Haajer f 0,50, Ds. H. A. van Andel f 5. Vlaardingen, Corr. A. W. Terlaak, van Ds. W. Sieders f 1, Cr. Korpershok f 1, A. v. d. Einden f 2,50, A. Visser f 1, G. Struis f 1, L. van Leeuwen f 2,50, H. de Boer f 2,50, Jb. v. d. Knoop f 2,50, J. Korpelshok f 1, J. Schippers f 5, J. Keijne f 1, A. Vogel f 1, D. A. v. d. Vlis f 1, P. Versteven f 1, A. J. Versteven f 1, W. P. Versteven f 1, D. L. Bouw f 1, W. Terlaak f 1. Door dhr. E. W. Heijblom te Velp, de contrib. uit Velp, van R. V. f 1, B. S. f 0,50. Door Ds. A. M. Donner te Amersfoort, Corr. Cl. Amersfoort, de contrib. van Dr. G. van Goor te Bunschoten f 1, van Ds. W. den Hengst te Veendam f 2, van Ds. R. Brouwer te Oud-Loosdrecht f 1, van J. de Best te Amersfoort f 1, van verschillende te Oud-Loosdrecht f 21,25. Door Ds. C. M. W. Plet te Wezep, Corr. Cl. Harderwijk, van dhr. A. J. Wuestman, Corr. Harderwijk, de contributies van verschillende te Harderwijk f 39,50. Volgens kennisgeving in de Bazuin van 19 Juli 11 volgen thans de namen van de contribuanten te Harlingen, Corr. H. Onendag Tzn., van Ds. H. J. Allaart f 1, H. Onendag Tz. f 1, J. Holstein Pzn. f 1, P. Westerhuis f 1, K. Fortuin f 0,50, D. Boersma f 1, P. D. de Ruitter f 5, Ds. J. van Goor Sr. f 1, S. F. Klein f 2,50, W. Hoekers f 1. En te Zwanmarum van Johannes Blesma f 0,25, Jakob Roorda f 0,25, Wiebe Taminga f 0,25, Riens Miedema f 0,25, Auke Haagsma f 0,25, Siebe Kuol f 0,25, Dirk Zijlstra f 0,25, Ds. Roelof van Reenen f 0,50.

N.B. De volgende week is ondergeteekende verhinderd de gewone opgave van Ontvangsten voor de Theol. School in te zenden. De Penningmeester, van de Theologische School, Dr. H. FRANSSEN. Zwolle, 17 Aug. 1901.

Voor de Zending onder de Joden. Met hartelijken dank ontvangen: Door Ds. Kropveld van R. Hoogenraad te Rijswijk f 1,50 Met vriendelijke en zeer dringende aanbeveling, Rotterdam, N. KOOPS, 19 Aug. 1901. Oostvestplein 65.

Voor de Zending o. Heid. & Moh. Door Ds. Hummelen in 't kerkz. te Emmen f 5.— P. C. Rijswijk, Z. H. f 9,25

Aangezien ondergeteekende een paar weken uit de stad gaat, zal wat na heden, met verzoek 't in de Bazuin te vermelden, wordt ontvang. D. V. later bericht worden. Doersborgh, B. DE MOEN, 15 Aug. 1901. Quaestor.

Testaments wel telkens eene andere gedaante gehad, maar een instituut, eene zekere inrichting en organisatie is aan de kerk ten allen tijde eigen geweest.

Geheel verkeerd is het daarom, van de kerk als organisme en de kerk als instituut eene zekere tegenstelling te maken, en de eerste zelfs hoog boven de laatste te plaatsen en tegen haar uit te spelen. Het instituut is juist de organisatie, de eenige, de noodzakelijke, de onmisbare organisatie van de zoogenaamde kerk als organisme. Deze laatste heeft een aanwijsbaar adres dan juist in het instituut. Zij komt in geen vereeniging of corporatie van menselijk goedvinden, maar in het door God haar gegeven instituut tot openbaring.

Maar juist daarom nemen wij in het begrip der kerk terstond en onwillekeurig altijd het begrip van het instituut mede op. Logisch, in onze gedachte maken wij wel eens een oogenblik onderscheid tusschen de kerk als organisme en de kerk als instituut, en wij moeten dat ook wel doen, om zuiver te denken; want alleen wie wel onderscheidt, leert wel. Maar dat neemt niet weg, dat beide, in het begrip en in de werkelijkheid, ten nauwste verbonden zijn. Zelfs als wij de kerk omschrijven als vergadering der geloovigen, hebben we het institutioneel karakter der kerk daarin terstond mede opgenomen. Want ten eerste is eene vergadering niet denkbaar zonder eenige inrichting en regeering. En ten andere heeft het woord vergadering in deze omschrijving niet alleen een passieven maar ook een actieven zin; de kerk is niet alleen de gemeenschap, waarin de geloovigen vergaderd zijn, maar ook als zoodanig juist ook de inrichting, die geroepen is, om de geloovigen voortdurend te vergaderen.

Als men dus geen ander begrip heeft dan de kerk, dan loopt men gevaar, om of met Rome, wijl de kerk altijd concreet het instituut insluit, de zaligheid van het instituut der kerk, van priester en sacrament, afhankelijk te maken; of ook, om met het Anabaptisme heel de kerk op te ruimen en alle genadewerking van Word en sacrament ten eenemale los te maken.

Deze beide uitersten konden door de Gereformeerden vermeden worden, wijl zij aan de Schrift ontleenden de schoone leer van het verbond der genade. Dit verbond toch sluit terstond twee gedachten in, die in het begrip der kerk als geloovigen natuurlijk niet ontbreken maar daarbij toch niet op den voorgroend treden.

De eerste gedachte is, dat het een verbond is tusschen God en mensch. De kerk is eene vergadering van geloovigen, van geloovigen, die al hun heil en zaligheid van Christus verwachten, maar die toch onderling eene vergadering, eene gemeenschap, een lichaam vormen. Maar het verbond der genade stelt Gods verbouding tot den mensch op den voorgroend en stelt die als een genadige voor. In dat verbond is God de eerste en ook de laatste, het begin en het einde. De gansche verlossing is zijn werk, van den aanvang af tot aan hare voltooiing in de eeuwigheid toe. God is het en Hij alleen, die den mensch opzoekt en roept en in zijne gemeenschap opneemt. Hij komt den mensch voor en eigent hem uit genade alle weldaden toe.

En de tweede gedachte, die in het verbond opgesloten ligt, is deze, dat dit verbond zich voortzet van geslacht tot geslacht. Als God zich verbindt, onze God te zijn, dan verbindt Hij zich met een, de God van ons zaad te zullen zijn. Hij volgt met zijne genade de lijn der geslachten. Hij voert de verkiezing uit in den weg des verbonds. Hij wandelt als Vader der barmhertigheid in het spoor, dat Hij zelf als Vader aller dingen geteekend heeft.

Dit verbond der genade gaat daarom aan de kerk, als organisme en instituut saamgenomen, vooraf. Het is wel niet onjuist te zeggen, dat de kinderen der geloovigen in de gemeenschap der kerk geboren worden,

want de kerk naar haar idee, omvat alle uitverkorenen, alle geloovigen, zoowel die gelooven in vermogen als die gelooven metterdaad. Maar gewoonlijk wordt er in de Gereformeerde theologie toch onderscheid gemaakt. In het Doopsformulier heet het bijv.: onze kinderen worden zonder hun weten door God in genade aangenomen; zij zijn erigenamen van het rijk Gods en van zijn verbond; zij zijn in Christus geheiligd. En de Dordsche leerregels zeggen, dat onze kinderen heilig zijn niet van nature maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hunne ouders begrepen zijn. Daarom, omdat zij dat zijn, behooren zij dan ook gedoopt te wezen en door dien doop in de kerk te worden ingelijfd. Omdat God hen met hunne ouders uit loutere genade in het verbond der genade opgenomen en begrepen heeft, daarom ontvangt de kerk van Godswege het recht en de macht, om ze door den doop in hare gemeenschap in te lijven. De kerk is in zekeren zin vrucht des geloofs; zij is n.l. vergadering der geloovigen, het vergaderd-zijn der geloovigen in passieven zin, en omdat zij dat is, wordt zij het ook, en moet zij het naar Gods bestel ook zijn, in actieven zin, de instelling, die de geloovigen vergadert.

Maar het verbond der genade gaat aan het geloof vooraf. Het geloof is geen voorwaarde tot het verbond, maar in het verbond; de weg, om al de andere goederen van dat verbond deelachtig te worden en te genieten. Doch het geloof is zelf reeds eene vrucht, eene weldaad des verbonds, eene gave van zijne genade en dus een bewijs, dat God ons in zijn verbond heeft opgenomen. Want God schenkt al de gaven zijner genade in den weg des verbonds. Meer nog, het verbond der genade gaat niet alleen aan de gaven der genade, aan de werking des Heiligen Geestes vooraf, maar ook zelfs aan den persoon van Christus, n.l. aan zijne menschwording en voldoening. Van eeuwigheid is het reeds met Christus als Borg der zijnen opgericht. Het is niet eerst in den tijd ontstaan. Het wortelt in de eeuwigheid. En het bestond toen niet slechts in het besluit, gelijk alle dingen in dien zin gezegd kunnen worden van eeuwigheid te zijn, maar het bestond toen ook in waarheid en werkelijkheid tusschen den Vader en den Zoon, en kon daarom ook terstond na den val aan den gevallen mensch bekend gemaakt en met hem opgericht worden.

Daarom is dat verbond der genade, bestaande van eeuwigheid tot eeuwigheid, ook in de historie der bemiddeling van alle heil, de weg, waarin God al zijne genade-weldaden aan den mensch mededeelt. In de Gereformeerde dogmatiek gaat daarom aan de leer der kerk altijd een hoofdstuk over het genadeverbond vooraf, hetzij dit een plaats vindt aan het begin van de leer der heilsorde, hetzij reeds vóór de behandeling van den persoon en het werk van Christus.

BAVINCK.

### KERKHERSTEL.

Onder de Gereformeerde broeders in de Ned. Herv. Kerk ontwaakt weder het besef, dat de toestand zoo niet blijven kan en dat er iets gedaan moet worden tot herstel.

En terwijl men vroeger heil verwachtte van evangelisatie, tracht men thans in den weg van reorganisatie tot verbetering te komen.

Een desbetreffend voorstel ging er uit van eene Commissie, gekozen op de Utrechtsche vergadering van kerkelijke ambtsdragers en bestaande uit de heeren: Prof. Dr. J. H. Gunning, Dr. Ph. J. Hoedemaker en Dr. P. J. Kromsig.

Men wilde daarin door middel van de Classicale vergaderingen aan de Synode verzoeken, om eene Commissie te benoemen tot een ontwerp van reorganisatie in den geest van de belijdenis der kerk.

Maar ofschoon dit voorstel op vele Classen in bespreking kwam, vond het toch lang geen algemeenen bijval. Slechts op een tiental Classen vond het steun; meer dan twintig verklaarden er zich tegen. En op de Synode vond het voorloopig reeds geen al te gunstig onthaal.

Onze broeders in de Ned. Herv. Kerk zullen het daarom verstaan, dat wij van

deze nieuwe poging tot kerkherstel geen groote verwachtingen koesteren.

Immers wordt het thans niet voor de eerste maal beproefd, om de kerk in de kerk te herstellen. Er ligt eene historie van bijna eene eeuw achter ons, die tal van zulke pogingen aanwijzen kan.

En de twee ernstigste pogingen, die van 1834 en 1886, zijnde armede geïndigd, dat zij, die ze in het werk stelden, werden uitgeworpen en buiten en naast de Herv. Kerk positie moesten nemen.

Daar komt nog bij, dat reorganisatie in den geest van de belijdenis een zeer onvoldoende maatregel is. Het kwaad zit lang niet alleen en ook niet in de eerste en voornaamste plaats in de Synodale organisatie, maar het zit in de kerk zelf, in de dooreenmenging van waarheid en leugen, van geloof en ongelooft, van belijders en bestrijders van Christus. Met afwerping van het Synodale juk en invoering van een presbyteriaal kerkregiment — stel al, dat dit geschieden kon, zonder dat het tot scheuring kwam — ware nog niet veel geholpen.

Doch dat alles neemt niet weg, dat wij ons over het opnieuw optreden onzer broeders in de Ned. Herv. Kerk ongeveinsd en van harte verblijden.

Er zijn er nog wel, die met een lid der Classis Sneek van meening zijn, dat men den abnormalen toestand der kerk als een oordeel des Heeren beschouwen en lijdelijk dragen moet. Maar anderen zien toch weer in, dat de abnormale toestand, ofschoon een oordeel Gods vanwege de zonde, toch juist een prikkel moet zijn, om te doen van hunne hand in afhankelijkheid van God vindt om te doen.

Het woord van Prof. Gunning, dat het verkeer onder de organisatie der Ned. Herv. Kerk hem tot zonde geworden is, heeft bij velen weerklink gevonden. En wij hopen, dat deze oetmoedige belijdenis velen moge bezielen, om naar het Word des Heeren de reformatie der kerk met kracht ter hand te nemen.

Of die reformatie dan geschiedt op de wijze der Scheiding van 1834 of naar de methode der Doleantie van 1886, doet minder ter zake. Misschien is er een derde weg, die nog uitnemender is.

Al hebben wij er dan ook geen groote verwachtingen van; indien de poging, om door reorganisatie tot kerkherstel te komen, slagen mocht, wij voor ons zouden zonder eenige jaloerschheid er God voor danken. Want hoofzaak is, dat alle Gereformeerden in den lande weer saam vereenigd worden in éene kerk.

Zoolang het daartoe niet gekomen is, blijft de toestand abnormaal en mogen wij geen van allen daarin lijdelijk berusten.

BAVINCK.

### EEN LAMP VOOR DEN VOET.

„Uw woord is eene lamp voor mijnen voet en een licht op mijn pad.“ Ps. 119 : 105.

Het eeuwig woord van God is in ons bezit. Welk eene gedachte! De volle openbaring der eeuwige Godsgedachten; der eeuwen lange heilsgeschiedenis;

der leidingen en wonderen; der verbonden en beloften; — het woord des levens, der kracht, der heiligmaking, de bazin des Evangelies, de roepstem tot bekeering, — dat woord ligt zooveel eeuwen in het midden der gemeente, in het midden der wereld.

Alle machten der hel hebben het bevochten, bestookt, belasterd. Eene valscheilig dus genaamde wetenschap heeft het geloochend, bespottelijk gemaakt. De wereld heeft het gehaat, geweerd, verhinderd. Maar het is gebleven, ongedeerd, onverminkt, en in zijn loop niet gestuit.

Schier geen tijd, waarin dit woord zoo zeer werd gelasterd en verworpen als onze eeuw.

Uit huis en school en maatschappij verdreven, is het:

een aanfluiting van duizenden, een schande in de samenleving, een struikelblok in het leven, een ergernis voor de wetenschap; maar de gemeente herhaalt haar geloofsgetuigenis: „alle vleesch is als gras, en alle heerlijkheid der menschen is als eene bloem van het gras. Het gras is verdord, en zijne bloem is afgevallen: maar het Word des Heeren blijft in der eeuwigheid.“ Zij houdt vast aan de waarheid der Schrift, niet met tal van bewijzen, maar met geloof en ervaring. Zij erkent de waarheid der Schrift, als openbaring des Heeren, als brood der ziel, als gids op den weg, als kracht, als genademiddel. Zij ziet en begeert voortdurende vrucht der Schrift. Houdt zich verzekerd van de eendragtvolle zegepraal der Schrift, wijl zij is: waar en Goddelijk, onoverwinnelijk, eeuwig.

Al Gods kinderen houden vast aan, vinden dierbaarheid in hun Bijbel. Het geloof aller heiligen heeft dat betuigd, maar nergens schooner uitgedrukt dan in den tekst: „Uw woord is eene lamp

voor mijnen voet en een licht op mijn pad.“

In deze geloofsbelijdenis omtrent Gods woord:

spreekt David zijne ervaring uit; handhaaft de Heilige Geest zijne eere;

omhelst de kerk haar beginsel; en vindt elk geloovige zijn leven.

Wien, zoo mogen wij vragen, onder de belijders des Heeren, is niet de inhoud van ons schoon en liefelijk tekstwoord bekend?

Het werd van eeuw tot eeuw herhaald, overgeplant, gewaardeerd; het is een der parelen, uit het kostelijk snoer in den 119den Psalm aaneengeregen.

De verzen van dezen Psalm, spreukmatig, niet bepaald, althans niet altijd even kennelijk samenhangend, zijn in grondgedachte één; éene levenservaring medeelende, en de vrucht der ervaring predikende in gebed, lof en getuigenis.

Om ons tekstwoord te verstaan, dat als vrucht van Davids geschiedenis, uit zijn hart is gevloeid, moet des dichters ervaring ons te hulp komen.

Toch staan wij niet stil bij wat al door den man naar Gods harte werd doorleefd. Maar herinneren ons slechts, hoe het woord zijn licht was in de eerste dagen zijner jeugd.

Zijn sterkte in eenzame nachten. Straks aanwijzer zijner bestemming door Samuël. En voorts, zijn troost in ellende;

zijn hulpmiddel in gebrek; zijn wapen in bestrijding; zijn vastigheid bij twijfel; zijn roem tegenover den vijand; zijn waarborg voor de toekomst.

En welk woord? Het woord der Schrift, vooral de wet; het woord van den eeredienst, vooral de tabernakel;

het woord der ingeving des Heiligen Geestes, vooral de psalmen;

het woord der profetie, vooral van den Messias.

Het was de oude bedeeling. Maar, al had de dichter niet de volheid des Nieuwen Testaments, toch rijke stof van erkenenis.

Zonder dat woord, zat hij in duisternis aan allerlei dwalingen ten prooi, met niets dan een eeuwig nacht in het verschiet.

Nu daarentegen werd hij verlicht, geleid, getroost met dien zegen aan Jehovah's voeten uitgestort in geloofsbelijdenis, in dankbare waardeering: „Uw woord is eene lamp voor mijnen voet, en een licht op mijn pad.“

Zoo heeft David het woord geprezen. Maar hoe? In zijn God. Waarom? Het kwam van zijn God. Waartoe? het verheerlijkt zijn God.

Het woord is absoluut Goddelijk. Het is vrucht, openbaring, lofzegging van 's Vaders wijsheid en liefde.

Het heeft tot middelpunt, beginsel en doel het vleesch geworden Word. Is gegeven door den Heiligen Geest als in God-menschelijken vorm!

Door dat woord wordt de liefde Gods uitgewerkt, de plannen volvoerd, de raadsbesluiten ontdekt, het verbond der verlossing aangekondigd.

De Heilige Geest brengt dit woord over, past het toe, en dan is 't een vuur en een hamer;

een ontdekkingswoord; een beloftenwoord; een vrijmoedighedswoord; een verzoeningswoord; een vredewoord; een heilighingswoord; een wapeningswoord; een voorzeggingswoord; een woord voor hemel en aarde.

Nu keert dat woord weer uit het hernieuwde hart, de eere des Heiligen Geestes stijgt naar boven: Uw woord is eene lamp voor mijnen voet, en een licht op mijn pad.

Onze tekst is een getuigenis, uitgesproken in naam der gansche kerk, van alle eeuwen.

Met haar staat of valt de kerk. Zij heeft geen andere beginselen dan in dat Word zijn neergelegd.

De majesteit der Schrift is haar hoofdartikel.

Die Schrift is haar hoeksteen, haar schat, haar strijd door alle eeuwen heen, en telkens weer hare bekeering, hare hervorming.

Uit het Word van God is de kerk geboren, en door dat Word wordt zij gebouwd.

Het Word is de inhoud harer leer, en al wat er mee in strijd is, wordt door haar verworpen.

Het Word is de grondwet van haar leven.

Het Word is de oorzaak van haar strijd.

De leuze van haar arbeid; het middel harer versterking; waarborg harer onoverwinnelijkheid.

Dat Word eindelijk is in de toekomst haar licht, haar kroon, haar eeuwig beginsel.

Straks verschijnt het witte paard;

die er op zit, is het Word Gods, de Koning der Koningen, de Heere der Heeren. In zijn Naam, de zegepraal van het eeuwig beginsel: „Uw woord is eene lamp voor mijnen voet en een licht op mijn pad.“

En nu nog een blik met onzen tekst in het leven van Gods kinderen.

Zij waren er niet, zonder dat Word. Zijn uit dat Word geteeld; door dat Word geroepen.

Onder zijne heerschappij gebracht, bracht dat Word naar Sinaï, en ont-nam den waan van deugd, den eigenwaan der eigengerechtigheid.

Het bracht naar Golgotha, gaf uitkomst, redding, rechtvaardiging.

Het bond aan den hemel, gaf dorst naar kennis, naar heiligheid, naar zaligheid, naar gemeenschap.

Het Word gaf wapenen in den oorlog;

beloften in den nacht; psalmen in den kerker; blijdschap in de vlammen; vrede in den dood; ruimen ingang in den hemel: „Uw woord is eene lamp voor mijnen voet en een licht op mijn pad.“

Welke waarde heeft het Word voor ons?

Geen zelfmisleiding zij bij ons! Geen uitwendig omhelzen; geen verstandelijk kennen; geen ongeestelijk voorvechten; geen eigengerechtig steunen doet ons de waarde des Words be-sessen. In den weg van onderwerping, van geloof, van ervaring leeren wij het dierbaar achten.

Welke kracht deed het Word?

Welke vrucht draagt het Word?

Welke hoop geeft het Word?

Het Word zegt ons, wie wij zijn. Het sluit de kleingelooovigen in.

Het vervrijmoedigt.

Het verklaart onzen weg.

Het verheldert onzen blik.

Het bevrucht ons leven.

Nog een enkele les:

Onderzoeken we veel;

Onderwerpen we ons gansch aan;

Waardeeren we hoog;

Verspreiden we krachtig;

laten we ons leiden, alleen door het Word.

Het is een geneesmiddel.

Een wapenrusting.

Een voorbehoedmiddel.

Een levenskracht.

Een overwinningsleuze.

Een kracht Gods tot zaligheid.

Welzalig, die op het Word hebben gebouwd! Het is eene lamp en licht tot aan de poort van den hemel.

NOTTEN.

### DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

XL.

AVONDMAAL.

(II). (Slot.)

Hoe dierbaar het Avondmaal ook is, een Elim gelijk, waar het volk onder palmboomen en bij waterfontein uitrust op zijn tocht door de woestijn, zoo wordt de gemeenschap der heiligen er toch nog slechts op eene onvolkomene mate uitgeoefend en genoten.

Men ziet er niet allen, die men er zou willen zien. Er worden er gemist, die door krankheid aan hunne legersteden gebonden zijn. Er worden er gemist, die door beroering des gemoeds verre werden gehouden van den heiligen disch. Er worden er gemist, die door Satans listen buitenshuis gelokt, afdoelen op paden der dwaling of der ongerechtigheid. Omgekeerd behooren niet allen, die men aan den disch ziet, er te zijn; er zijn er, die geen bruiloftskleed aan hebben. En als wij nog wat verder nadenken, dan missen wij er nog meer dan de reeds genoemden. Zij zitten niet meer met ons aan, onze lieve dooden, met wie wij vroeger plachten op te gaan naar Gods huis. Zij zitten nog niet met ons aan, onze kinderen, ofschoon zij geheiligd zijn, en wij weten nog niet, of zij ons straks zullen volgen. En hoe onvolkomen is de gemeenschap, die wij met onze mede-aanwezenden oefenen! Velen kennen wij misschien in het geheel niet, en anderen alleen van aangezicht. Ook hebben wij soms zooveel met onszelven te doen, dat wij, aan wie naast ons zitten, niet kunnen denken.

Gemeenlijk ontbreekt ons dan ook aan het avondmaal het blijde gevoel van in eigen familiekring aantezitten, dat ons zoo aangenaam stemmen kan, als wij ons op onze huiselijke feesten met de onzen rondom den feestdisch scharen. Men voelt zich aan het avondmaal om zoo te spreken niet ten volle op zijn gemak; 't is ons doorgaans niet eene plaats der ruste, die ons zeggen doet; hier, tussehen mijne broeders en zusters, gevoel ik mij nu eigenlijk thuis. Er wordt soms aan het avondmaal veel genoten; dat mag niet ont-kend. Maar de genietingen raken zel-den de gemeenschap der heiligen; zij

beperken zich gemeenlijk uitsluitend tot Christus. Nu is het ten volle waar dat het avondmaal vóór alle dingen is om ons te versterken in de gemeenschap met Hem, die het Hoofd is. Maar de gemeenschap met het Hoofd sluit die met de leden in zich. Men kan met de leden geene gemeenschap hebben dan door de gemeenschap met het Hoofd, maar evenmin kan men gemeenschap hebben met het Hoofd dan door gemeenschap te hebben met de leden. Dat ondervindt elk avondmaal-ganger, als hij verzuimd heeft om uit den weg te ruimen, wat er tusschen hem en zijnen broeder gevonden werd. Christus trekt zich terug; Hij wil slechts gemeenschap met ons oefenen, als wij in gemeenschap leven met onze broeders. De verhooring van ons gebed wordt verhinderd, als het puin tusschen ons en onzen broeder niet opgeruimd is. Daarom worden wij vóór het avondmaal ook opgewekt om ons met onze broeders te verzoenen. Aan dit alles ligt de gedachte ten grondslag, dat wij om aan het avondmaal gemeenschap met Jezus te oefenen, in gemeenschap moeten leven met elkander.

Dat wij aan het avondmaal in gemeenschap met onze broeders verkeeren is echter meer dan voorwaarde tot oefening van gemeenschap met Jezus; want de oefening van onderlinge gemeenschap behoort tot het oogmerk van het avondmaal zelf. Christus heeft het avondmaal ingesteld niet alleen om onze gemeenschap met Hem, maar ook om onze onderlinge gemeenschap te versterken. Hierop wijst dan ook ons Avondmaalsformulier, als het ons zegt, dat wij in het brood en den wijn des avondmaals een voorbeeld hebben van de nauwe vereeniging, die er tusschen de avondmaalsgangers behoort te bestaan. Immers gelijk uit vele graankorrels één brood gebakken wordt, en uit vele saamgeperste beziën één wijn vliet, alzoo zullen wij allen te zamen één lichaam zijn, en zulks niet alleen met woorden, maar met de daad jegens elkander bewijzen.

Nu kunnen wij er zeker van zijn, dat eene der oorzaken, waarom wij aan het avondmaal zoo weinig van Jezus genieten, hierin gelegen is, dat wij in het avondmaal niet zoeken de gemeenschap met elkander. Onze eenzijdigheid bedriegt ons hier; wij willen wel den band met het Hoofd aanhalen, maar ten avondmaal te gaan om vernauwing van den band met de broeders te verkrijgen, is iets dat, eerlijk gezegd, buiten onzen gezichtskring ligt. Wij hooren vóór de bediening des avondmaals het Formulier wel voorlezen, dat ons hierop wijst, als op het tweede oogmerk van de heilige instelling, maar — als niet hoorende. En daarom wordt het dringend noodig, dat onder de bedoelingen, met welke wij ten avondmaal gaan, ook deze gevonden worde, om versterkt te worden in de broederlijke liefde. En de predikers, die zich tot dusver vergenoegeen om te leeren, dat het avondmaal is ingezet om ons in het geloof te versterken, mogen zich wel haasten om er bij te voegen, dat het evenzeer ingesteld is om ons te versterken in de broederlijke liefde. Zóó alleen trouwens dient het om ons te versterken in de hoop; want de liefde is het merkteken, dat ons geloof bezitten moet, zal het stof geven voor onze hoop op de zaligheid.

Reeds dat samen eten en drinken van dezelfde geestelijke spijs en drank haalt den broederband aan, omdat het ons voor oogen houdt, dat wij, als uit één Hoofd levende, samen één lichaam zijn. Dit echter is noodig, dat wij elkander aan het avondmaal bezien in het geloof. Alle gemeenschap van menschen onderling berust op geloof, anders gezegd, op een vertrouwen in elkander, dat gewekt wordt door de verzekering, die wij in woord en daad elkander van onze betrouwbaarheid geven. Ook de gemeenschap der heiligen berust op geloof. Daarom is noodig, dat allen van het avondmaal geweerd worden, die ons zulk eene verzekering niet geven, allen die Christus nog niet belijden, of Christus verloochenen, en allen, die in hun wandel openbaren, dat zij in plaats van Christus' discipelen, slaven des duivels zijn. Hoe toch zullen wij met de zoodanigen gemeenschap oefenen? Maar overigens hebben wij allen, die belijden, dat zij in Christus hunne zaligheid zoeken, en toonen, dat zij Hem als hun Heer erkennen, ook dan, als hun geloof en wandel noch onvast zijn, als van een kindeke, met onze liefde te omvatten. Hier steune de hope de liefde; de verwachting dat de broeder, hoe zwak hij thans ook zijn moge, eens, spoediger misschien dan wij zelve, een volgroeid man wezen zal. Gelijk de moeder in haren zuigeling den man ziet, die er uit groeien zal, alzoo moeten wij in den broeder zien wat hij worden zal, en in ons zelve wat wij waren. Hoe geringer wij over onszelven denken, des te gunstiger zullen wij over een broeder oordeelen. Het is mogelijk, dat wij over dezen en genen te gunstig oordeelen, het bezware ons niet, de

vergissingen der liefde zijn eer deugden dan zonden. En zoo zullen wij waarlijk aan het avondmaal gemeenschap der heiligen oefenen. Wij moeten zelfs onze harten uitbreiden tot al Gods volk op aarde en in den hemel, en allen als met onze handen omvatten. Dan zullen wij ons gesterkt gevoelen in zulk een treffelijk en talrijk gezelschap. Wij zullen ons klein gevoelen onder zoo groote menigte van heiligen. Wij zullen geprikkeld worden tot de begeerte om ons zoo heilig gezelschap waardig te maken. En terwijl wij hen beminnen, die van Christus beminnd zijn, zal de liefde van Christus zich naar ons uitlaten. Immers is het onmogelijk, dat Christus geen welbehagen in ons hebben zou, als onze genegenheden uitgaan naar hen, die Hij meer dan zijn eigen leven heeft liefgehad.

VAN ANDEL.

## Politieke Beschouwingen.

Het Engelsche parlement is verleden week naar huis gegaan. Dat het niet terugkeere zonder grondig zichzelf herzien te hebben voor Nieuwjaar!

Nimmer toch is er een zitting geweest waarin de heeren zoo met zichzelf lieten spelen door de Ministers. De vrijheid van spreken werd telkens op de ongehoordste wijze verkracht en — de begroting werd als afgerammeld. Erger echter is de walgingwekkende wijze waarop de leden in 't algemeen maar verder aanvaard hebben de voortgezette moord-, brand- en roof-politiek in Zuid-Afrika. Een onophoudelijk gejuich was er als Chamberlain sprak; een verachtelijk stilzwijgen als een liberaal lid nog een poging deed om een weinig te keeren of af te keuren. Zelfs de liberale partij pleegde onophoudelijk zelfmoord en vertrad door de goedkeuring van 't oorlogsbudget en van vrouwen- en kindermoord bestendig de groote zedelijke beginselen, die eenmaal onder leiding van Gladstone hare eer en Engeland's roem waren.

En de troonrede waarmede het parlement is gesloten zette het zegel op dezen onwaardigen parlementairen arbeid. Slechts een paar hoofdzaken memoreeren wij. Zoo zeide de koning over Zuid-Afrika: „De vordering van mijn troepen in de verovering der beide republieken, die mijn Zuid-Afrikaansche koloniën zijn binnengevallen, gaat onafgebroken verder, maar wegens de moeilijkheden van het uitgestrekte gebied, dat moet worden doorgetrokken, zijn de militaire operaties van langer duur geworden.”

Dat is dus heel wat minder bemoedigend dan ten vorigen jare, toen de oorlog in een ommezien zou gedaan zijn!

De koning spreekt dan verder met groote voldoening over het schitterend oothaal, dat zijn zoon en troonopvolger op zijn reis door de bezittingen genoot. Hij ziet daarin een groot bewijs van trouw en aanhangelijkheid dier bezittingen. Doch de Afrikaners buldigden hem niet in Kaapstad!

Over Indië heet het: „In mijn Indisch rijk schijnen landbouw en industrie zich een weinig te herstellen van de schade, door den hongersnood veroorzaakt.”

De koning eindigt voorts met te bedanken voor de bereidwilligheid, waarmede de heeren de groote credieten voor leger en vloot hadden toegestaan, en de hoop uit te spreken, dat de genadige bescherming en het licht van God Almachtig der heeren deel mogen zijn tijdens hunne vakantie! . . .

Doch genoeg. Helaas, dat dit koninklijk (?) woord nog niet vermeldt, dat het Engelsche volk van zijn onrecht overtuigd is, van den gruwel walgt en dies den vrede begeert. Doch neen, nog immer wordt de leugen aanvaard dat de oorlog wordt gevoerd omdat de Republieken zijne „koloniën zijn binnengevallen.”

God zal echter richten; wie weet hoe spoedig!

Intusschen zetten de Burgers de bange worsteling voort. Want, ook voor Kitchener's jongste ingrijpende proclamatie, die den voortstrijdende dreigt met verkoop van vaste goederen om de onkosten voor 't onderhoud der vrouwen, die de Engelschen zelf in de kampen wegden te dekken, zoo ze niet vóór 15 Sept. de wapenen neerleggen.

Misschien een enkele moge versagen; 't gros Gode zij dank niet. Natuurlijk laat de invloed van den winter zich ook in de geleerden der te veld staande Burgers gelden en wordt daardoor de strijd bemoeilijkt. Maar — er wordt meer gedaan door de Burgers, en ook veel meer dan wij weten en eerst later openbaar wordt. Het Noorden van de Transvaal is zoo goed als geheel aan de macht der Engelschen ontworpen en Oostwaarts tot in Swaziland toe werden de Engelschen zelfs uit de hoofdstad verdreven met verlies van allen levensvoorraad, van veel mannen en 1 maxim met 15000 patronen. Zaterdag nog had een bloedige botsing bij Middelburg plaats waar de Engelschen wel eerst een boerenlager verasten, maar ten slotte met bebloede koppen afdeinen moesten, zodat er heel wat doden en gewonden vielen. Een dito Pyrrhus-overwinning behaalden de Engelschen ook in 't Westen van de Kaapkolonie bij Middelpuut, waar ze een kamp namen, wijl de Boeren met verlies van voorraad en paarden het verlieten, maar om — weinige minuten daarna, van een kopje de overwinnaars zoo te beschieten, dat zij op hunne beurt hals over kop moesten wegtrekken met verlies. Ook in 't midden der Kolonie kende de Engelschen geen slag slaan. 't Gevecht bij Bethesda was bloediger voor de Engelschen dan ze eerst verluidden. En Scheepers dringt zelfs Zuidelijker door dan tot dusverre met eenig commando van Burgers 't geval is geweest.

't Eenig succes dat de Engelschen boeken mogen is, dat ze Kritzinger zachtken aan opdrongen naar 't Noorden en zelfs over de Oranjerivier. Maar omsingelen konden ze hem niet, en weldra zal hij wel voeling krijgen met de Burgers die in den Oranje-

Vrijstaat bij Fauresmith met den Engelschen duchtig lastig maken. De vrouwen doen er mede! West daarvan en Noordelijk is men in geheel de Kaapkolonie in beweging van de zijde der Burgers en worden de Engelsche kampen verontrust en de spoorweg opgebroken. Van wapenen neerleggen is dus in de verste verte nog geen sprake.

Moge de Heere zich echter ontfemen. Het geschil tusschen Frankrijk en Turkije is nog niet opgelost. Zoo even komt dit telegram:

„Daar de Sultan in gebreke bleef zijn beloften in de kaden-kwestie na te komen, heeft de Fransche gezant alle betrekkingen met de Turksche Regeering afgebroken.” Maar de Sultan zal wel toegeven!

NOORDTJII.

## XLIIe Jaarverslag, der Ver. voor Christ. Nat. Schoolonderwijs.

In dit Verslag schrijft de heer M. Bremer, Lid-Secretaris, van den toestand der Vereeniging v. C. N. S. o. a.:

De Hoofdc commissie deelt niet in het somber vermoeden van een enkelen pessimist, alsof de Vereeniging voor Christelijk-Nationaal Schoolonderwijs langzamerhand haar tijd gehad heeft.

Zij is intengende veel meer van oordeel, dat het steeds luider geroep, om met vele andere dingen ook het onderwijs, zij het in anderen vorm, nogmaals tot eene staatszaak te maken, met toenemende beslistheid moet worden weerstaan.

In dien nieuwen strijd tegen het staatsvermogen zoekt zij gaarne samenwerking met andere, geestesverwante vereenigingen.

Zij heeft daarom in het afgelopen jaar de Vereeniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs ter Algemeene vergadering uitgenoodigd, welke uitnoodiging met blijdschap is aangenomen. Namens genoemde Vereeniging verschenen in ons midden de heeren Prof. M. Noordtjii en A. W. van Kluyve.

Een ander bewijs, dat de Hoofdc commissie nog aan eene toekomst voor onze Vereeniging geloof, is het besluit tot het aangaan eener nieuwe leening van f 100,000.

Gelijk men weet was in de laatste jaren het voorschottenfonds niet bij machte aan alle aanvragen om hypotheek te voldoen. Dit achtte de Hoofdc commissie te moeten verhelpen, opdat als voor eene plaats het juiste oogeblik van schoolbouw is aangebroken, het voorschottenfonds steeds gereed zou zijn, hulp te bieden.

Ook verwacht de Hoofdc commissie nog immer voortgaande uitbreiding van het aantal Christelijke scholen en de verslagen der districtsraden over dit jaar bevestigden weer haar vermoeden.

In de samenstelling der Hoofdc commissie kwam in het afgelopen jaar slechts in zoverre verandering, dat in de bestaande vacature gekozen werd de heer Mr. Th. Heems-kerk, die de benoeming heeft aangenomen.

Wegens de verkiezingen voor staten en raden in Juni besloot de Hoofdc commissie de Algemeene vergadering dit jaar D. V. te houden in September. Tijd, plaats en Agendum zullen bijtijds worden bekend gemaakt.

Reeds nu kan echter worden meegedeeld, dat de Hoofdc commissie bespreking wenscht van de werking van de wet op den Leerplicht en het Herhalingsonderwijs.

Subsidies. Op de laatste Algemeene vergadering werd gewezen op het telken jare terugkeeren van dezelfde scholen op de lijst der gesubsidieerde en gevraagd, of men dan nooit op eigen beenen leeraf staat!

Indedaad bestaat voor die klacht aanleiding. De Hoofdc commissie weet zeer wel, dat er arme scholen zijn, die zonder steun van buiten niet bestaan kunnen; maar er zijn er ook, welke besturen sommige bronnen van inkomsten alleens laten veranderen, zonder bijtijds nieuwe op te sporen, en die met wat meer activiteit in eigen kring zouden kunnen vinden, wat zij noodig hebben.

Vergelijking der ingezonden staten van inkomsten en uitgaven over de laatste jaren toonde, dat men niet allerwegen tegen sleur op zijne hoede is.

Ook tegen het verbeuren der rijkssubsidie sta hier nog eene waarschuwing.

Aan 50 scholen werd f 100, aan 33 een bedrag van f 75 en aan 50 eene som van f 50 uitgekeerd.

Voorschottenfonds. De toevloed van nieuwe leerlingen hier, de noodzakelijkheid van vernieuwing der gebouwen daar, de stichting van nieuwe scholen elders, was oorzaak, dat het voorschottenfonds gedurig te hulp werd geroepen.

Dank zij de nieuwe leening, groeit het beschikbare kapitaal allengs aan, zodat er uitzicht is, dat in den eersten tijd aan de aanvragen spoediger dan voorheen kan voldaan worden.

Een bedrag van ruim f 25000 is reeds toegezegd, maar met het oog op de voortdurende uitbreiding van het aantal scholen dringt de Hoofdc commissie bij voortdurend krachtig aan op deelneming.

Hulpvereenigingen. De hulpvereenigingen, voor zoverre zij niet tevens schoolbesturen zijn, leiden een kwijnend leven. Het is, alsof zij geen terrein om te arbeiden meer kunnen vinden.

En toch, alles, wat rechtstreeks zijdelings met het Christelijk onderwijs in betrekking staat, kan op hare vergaderingen behandeld worden. De gemeenschappelijke belangen der Christelijke scholen in eenzelfde gemeente kunnen zij behartigen, bijv. tegenover de nog zoo veelvuldige ongerechte praktijken van vele liberale gemeenteraden.

Opleiding van onderwijzers. De Groen van Prinsterer-School te Doetinchem verbrak den band met onze Vereeniging en ging naar Christelijk Volkonderwijs over.

De beide nog aangesloten kweekscholen ontvingen toezegging van eene beurs van f 300 gedurende vier jaar. Overigens bleef alles, wat op de opleiding betrekking heeft, op den ouden voet.

Districtsraden. Van alle districtsraden, behalve van dien van district IX, kwam ditmaal een verslag in, waaruit blijkt, dat bijna

alle scholen in het afgelopen jaar bezocht zijn.

Over het algemeen wijzen de verslagen op gestadigen aanwas, zowel van het aantal leerlingen als van dat der scholen.

## Synode der Hervormde Kerk.

Ter Synode van de Ned. Herv. kerk werd een verzoek behandeld van Ds. J. H. F. Gangel, vroeger predikant in een onzer Gereformeerde kerken te Aalten, — om alsnog te willen terugkomen op de voor hem zoo smartelijke beslissing der Synode, ten vorigen jare op zijn verzoek, om intrekking van het besluit te zijnen aanzien in 1887 genomen, — en hem opnieuw het voorrecht te verleenen om als dienaar des evangelies in de Herv. kerk aan haren bloei en opbouw mede te arbeiden.

Het rapport hierop van den heer van Dis concludeerde tot inwilliging van het verzoek. Overwegende, dat de heer Gangel volmondig erkent, in 1887 slecht gehandeld te hebben; en hij belooft verder aan de belofte, door evangeliedienaren afgelegd, getrouw te zullen zijn; terwijl het Herv. Prov. kerkbestuur van Gelderland een goed getuigenis aflegt.

Bij de bespreking van deze conclusie werd ingebracht, dat, vóór men beslissen kan, genoemd Prov. kerkbestuur moet gehoord worden, en dat voorts de zaak aan de Syn. Comm. kan worden opgedragen, die dan zal moeten oordeelen, of er termen zijn om aan het verzoek van Ds. Gangel te voldoen.

Een voorstel, om te verklaren, dat de terugkeer van den adressant in de Herv. kerk niet in haar belang is, — werd met 10 tegen 7 stemmen verworpen.

En besloten werd, de zaak naar de Syn. Comm. over te brengen.

Naar aanleiding van het bekende geval van geestdrijverij en manslag te Appeltern, wilden sommigen het Reglement vermeerderen met een bepaling, om een predikant, en wien ook, wegens krankzinnigheid ongeschikt te kunnen verklaren voor het bekleeden van een kerkelijke betrekking. Dit voorstel werd echter met 11 tegen 7 stemmen verworpen, omdat het bestaande Reglement voldoende macht geeft om in zulke ongewone gevallen te voorzien en maatregelen te nemen.

Een zeker voorstel om een vaster positie aan de godsdienstonderwijzers te verschaffen kon geen bijval vinden bij de commissie van rapport. Enkel waren van meening, dat het noodig en nuttig was, de kundigste godsdienstonderwijzers het radicaal van hulpprediker te verleenen. Doch anderen meenden, dat men dan eerst zorgen moest, dat zij eene andere en betere opleiding ontvingen. Het besluit tot verwerping werd met 16 tegen 2 stemmen aangenomen.

## „Ons Parool”.

Reeds ten vorigen jare dreigde het nu en dan het geillustreerde weekblaadje „Ons Parool” — ten behoeve van de Land- en Zeemacht in Nederland en de Koloniën ter evangelisatie uitgegeven, door Ds. M. Mooij te Varsveld, en dat voor het grootste deel gratis onder onze landsverdedigers verzonden werd, — te moeten staken, doordien de kosten te hoog liepen en het blaadje te weinig steun vond. Door bemoeiing van vrienden dezer zaak en vooral van de Familie „Bn. van B.” werd het bestaan van het blaadje en zijn doel toen echter weer voor een jaar verzekerd.

Thans meldde nr. 26 van 31 Juli j.l., dat de uitgave vanwege de onkosten met dat nummer zou gestaakt worden. Er zijn te weinig Militairen en Burgers, die betalen willen; zelfs kwamen gedurig geweigerde kwitanties terug. Zoo kon 't niet volgehouden worden; hoewel de mede-arbeiders geen loon ontvingen. Het bestond nu derdehalve jaar.

Deze poging, ten behoeve van den krijgsmann, is dus spijtig mislukt. Toch doet de Redacteur weer een andere poging. Militairen en matrozen kunnen „De Vredeboed” voor half geld, of een daalder 's jaars krijgen.

We behoeven niet te zeggen, dat de taak van „Fillippus” met zijn Scheurkalenders, en van andere Christelijke Scheurkalenders, daardoor niet minder wordt. Het is te hopen, dat deze des te meer kunnen verspreid worden.

## Buitenlandsche Kerken.

Amerika. De General Assembly der United Presbyterian Church en de geheime Genootschappen. — De Vereenigde Presbyteriaansche kerk hield onlangs hare Synode te Des Moines in den Staat Iowa. Het is deze kerk, met welke de Christ. Geref. kerk sedert korte jaren correspondentie gevoerd heeft, om tot nadere aansluiting zoo mogelijk tot vereeniging van beide kerkgroepen te komen. Dit laatste doel is niet bereikt en het staat er ook nog niet naar, dat in den eersten tijd dat doel bereikt zal worden. Voorloopig blijft het bij correspondentie, waartoe behoort, dat wederzijds afgevaardigden naar elkanders Synodes gezonden worden.

Deze Ver. Presb. kerk heeft de Westminsterische Geloofsbelijdenis als haar Symbool aangenomen. Bij deze Geloofsbelijdenis heeft zij haar zoogenaamd Testimony, of nadere verklaring van eenige geloofsstukken, dat veel overeenkomst heeft met de Dordsche Canones van 1618 19.

In dit Testimony wordt ook gehandeld over de verhouding tot de Geheime Genootschappen. In één zijner artikelen wordt verklaard, dat alle vereenigingen voor politiek of weldadig doel, die van hare leden een eed van geheimhouding of een verplichting van gehoorzaamheid aan onbekende wetten eischen, onbestaanbaar zijn met den geest en de strekking van het Christendom en dat de leden der kerk geen gemeenschap met zulke vereenigingen behooren te hebben.

Tegen dit artikel is van twee zijden gedurig bezwaar ingebracht. Sommigen wilden het verscherpt hebben. De uitdrukking: „de leden der kerk behooren met deze vereeniging geen gemeenschap te hebben” is hun te zwak. Zij willen, dat niet behooren in niet mogen zal veranderd worden; dat beslist uitgesproken worde, dat niemand als

lid der kerk geduld mag en kan worden, die lid van eenig geheim genootschap is. Anderen wenschen, dit artikel verzacht of geschrapt te zien.

De laatste zijn 't leden van zulke genootschappen of dezulken, die deze leden niet willen bemoeilijken, omdat daardoor de kerk financieel zal worden geschaad; want zij behooren meereendeels tot hen, die uit een maatschappelijk oogpunt tot de voorname leden der kerk gerekend worden.

De Gen. Assembly in 1899 te Philadelphia gehouden benoemde eene commissie om een concept van herziening van bovengenoemd artikel te ontwerpen. Dat is in 1900 op de Gen. Ass. ingediend maar verworpen, omdat deze commissie veel verder gegaan was dan haar opdracht was. Haar voorstel was een geheele wijziging in leer, dienst en tucht.

De Gen. Ass. van dit jaar te Des Moines heeft deze zaak weer behandeld. Toen zij aan de orde kwam, waren de afgevaardigden van de Christ. Ger. kerk D.D. J. Keizer en G. Westenberg ook tegenwoordig.

Velen spraken voor verscherping van het artikel, omdat de geheime genootschappen een valschen godsdienst voorstaan en het vertrouwen in het huwelijksleven breken. De afgevaardigden der Christ. Ger. kerk deelden mede, hoe hunne kerk in deze kwestie handelt. De leden van zulke genootschappen worden vermaand en breken zij niet met die genootschappen, dan worden zij afgesneden. De voorzitter Dr. Thompson sprak een waardeerend woord over de besliste houding, die de Christ. Ger. kerk in deze zaak inneemt.

Andere leden der vergadering zeiden, dat de leden van geheime genootschappen in de kerken moeten worden opgenomen om hen dan door onderwijs te behandelen. Uit hun spreken was het niet duidelijk, of zij ook de bedoeling hadden om zulke leden kerkelijk te behandelen en ten slotte af te snijden, als het bleek, dat dit onderwijs vruchteloos was.

Het vermoeden ligt voor de hand, dat zij bedoelden de gemeenten, waarin zoo gehandeld wordt — en die zijn er — niet te bemoeilijken. Hun voorstel zou er toelieden, dat de leden der genoemde genootschappen officieel geduld werden, en het Trojaansche paard worden binnengehaald.

Het gevaar voor de Ver. Presb. kerk van de zijde der geheime genootschappen bestaat dus werkelijk. Vele stemmen verheffen zich er dan ook tegen. Rev. Kennedy heeft kort vóór de samenkomst van de Gen. Ass. over deze zaak geschreven en er op gewezen, dat het een kampen is voor het kerkelijk samenleven, als de beoordeeling en beslissing over het dulden of niet dulden van de leden der geheime genootschappen aan de kerkeraden moest worden overgelaten, gelijk sommigen willen; de vereischten van het lidmaatschap moeten voor alle gemeenten, die in kerkverband leven, dezelfde zijn.

Met het oog op het zwakke weifelende standpunt door velen in dezen ingenomen, noemt hij zijn kerk een afvallige kerk, die ontrouw is en hare eerste liefde verlaten heeft, omdat zij niet handhaaft en verdedigt, wat zij als kerk in deze zaak belijdt. Afvalligheid roept tot boetvaardigheid, belijdenis en verootmoediging.

Hij geeft ook de middelen aan de hand, om dit kwaad tegen te staan en uit te zuiveren. De predikanten moeten in de prediking de gemeenten voorlichten, opdat de onkunde met betrekking tot het gevaar der geheime genootschappen verdwijne en de kerk van den verderfelijken invloed dier genootschappen gezuiverd worde. De kerkeraden moeten de leden der loge met geduld en zachtmoedigheid behandelen en trachten hen van dwaling te overtuigen. De studenten der Theologische Seminaries moeten degelijk voorgelicht worden, opdat zij straks tegen de geheime genootschappen kunnen getuigen. Tevens moet den Heere ernstig gebeden worden om verlevendiging door de werking des Heiligen Geestes, opdat de kerk gezuiverd worde van alle verbinding met het rijk der duisternis.

De Gen. Ass. heeft besloten het artikel, dat het lidmaatschap van een geheim genootschap met dat der kerk onverenigbaar verklaart, te handhaven. Mocht de Ver. Presb. kerk met kracht tegen deze genootschappen den strijd aanbinden, want zij zijn een kanker voor het geestelijk leven en voor de bloei der kerk. De geheime genootschappen nemen in Amerika met den dag toe en als de kerken verslappen in den strijd tegen dat kwaad, dan zal het godsdienstig leven er onder kwijnen. Dat ook in de Ver. Presb. kerk stemmen o, gaau om met betrekking tot die genootschappen toeschietelijker te worden en daarvoor op hare Synode gepleit wordt, is een bedenkelijk verschijnsel. Deze kerk is tot hertoe één der weinige kerken, die het beslist uitspreekt, dat een lid der loge geen lid der kerk kan zijn.

SCHOLTEN.

De Carolinen-eilanden werden vóór dertien jaren bij scheidsrechterlijke beslissing door Leo XIII aan Spanje toegewezen. De Protestantische zendelingen, die sedert 1852 aldaar werkten, werden toen verdreven en de gemeenten der inboorlingen door onzedelijke kolonisten en booze priesters vervolgd. Thans, nu Duitsland ze bezit, is er weer vrijheid van godsdienst en drankverkoop aan inlanders is verboden.

In een Duitsch hotel lag ten dienste der gasten een Bijbel, waarin geschreven stond: „Gift van het Bijbelgenootschap te Stuttgart.” Zeker reiziger schreef hieronder: „Dit boek moest niet in een hotel tentoongesteld liggen.” Een ander plaatste eraan: „Het dierbare Woord Gods moet overal gereed liggen.” Een Hollandsch reiziger zette erbij: „De mensch zal het Woord Gods niet oordeelen, maar het Woord Gods den mensch.” Van Atjama, Japansch gezantschaps-secretaris te Washington, wordt intusschen gezegd, dat hij tot het Christendom bekeerd werd, door het lezen van den Bijbel, die in een Amerikaansch hotel lag.

De kapelaan van een Engelsch regiment, dat uit Indië teruggekeerd was, sprak tot den beroemden hertog van Wellington op verachtenden toon van den zendingarbeid, als een werk van droomers en sektenmakers, waar niets van te verwachten was. De oude krijgsman fronsde hierop de wenkbrauwen, en zeide tot den geestelijken: „Mijnheer, weet gij dan niet, dat de order van uw Koning tot zijne soldaten is: „Gaaf henen in de geheele wereld!” Het is een slecht soldaat, die de bevelen zijns Konings niet gehoorzaamt!”

Te Parijs is door voormalige Roomsche geestelijken eene „Broederlijke vereeniging van oud-priesters” opgericht, met eene jaarlijksche contributie van 12 frs. en 10 frs. voor begunstigers. Het doel is, om al degenen te helpen, die door het verlaten van hun priesterambt tijdelijke behoeften hebben en moeten voortgeholpen worden aan andere studie of werk. Een en ander bewijst, dat de beweging steeds meer omvang krijgt.

In eene Dublinsche Zondagschool ontvingen getrouwe schoolbezoekers nu en dan een nieuw stel kleeren. Nu kwam daar ook een ondeugende snaak uit de achterbuurt, die echter steeds den boel in de war stuurde, door zijn makkers met spelden te prikken enz. Doch hij bleef ook weer spoedig weg. De juffrouw haalde hem echter weer op, door hem toch een stel kleeren te geven, hoewel hij het nog niet verdiend had. De knaap scheen hier evenwel op te verergeren, en bleef telkens weg. Ook toen hij een tweede stel kleeren kreeg. Voor de derde maal zelfs kreeg hij een kostuum, onder den uitdrukkelijken eisch van niet weer weg te blijven en de verzekering, dat dit de laatste maal zou zijn, en de belofte, dat hij medehelper mocht worden! Eindelijk hielp deze toegeliefte. De jongen hield trouw zijn woord, en werd Robert Morrison, die den Bijbel in 't Chineesch vertaalde, den eersten Chinees-Christen doopte en 25 jaren Chineesch Zending was.

Uit de volkstelling van Figueras, in Spanje, bleek 31 Dec. l.l., dat een derde der monniken, aan wien aldaar sedert jaren het onderwijs der jongens is opgedragen, niet kunnen lezen. Het grootste deel der nonnen, die arme meisjes moeten onderwijzen, kon niet schrijven, ook de directrice zelfs niet.

Rev. Campbell uit Brighton was eerst tegen den Zuid-Afrikaanschen oorlog gekant. Om echter meer gevestigd idee ervan te hebben, ging hij naar de Kaap, om de zaak daar beter te leeren kennen. En zijne vrienden aldaar maakten hem geheel tot vriend der Chamberlain-politiek. Terruggekomen zijnde, hield hij zelfs eene conferentie in zijne kerk ten gunste der regering, en gaf de beste beschrijving van de Engelsche generaals. Ben zijner toeboorders riep toen te midden zijner rede: „Wees uzelf gelijk in dit huis des gebeds- en geef ons een beschrijving van den Heer Jezus.” Trots die stilte en spanning, die hierop ontstond, bepleitte Campbell de voorgenomen kolonizering van Z.-Afrika. Dezelfde lastige spreker riep toen: „Geloof gij, dat wij, een Christelijke natie, gestolen goed kunnen aannemen?” Ondanks het geschreeuw: „Weg met dien Pro-Boer!” riep hij tot den redenaar: „Gij vereenzelvt de Christenen met die afschuwelijke wredeheden! Ik geef twintig pond voor een liefdadig doel, als gij mij een enkel woord van Jezus doet, dat dezen oorlog rechtvaardigt!” In plaats van fatsoenlijk teantwoorden te worden, werd de drieste Pro-Boer onder geraas en getier de kerk uitgesmeten.

Niettegenstaande de gevolgen van den hongersnood in Indië en van den oorlog in Afrika konden de George-Müller-gestichten in Bristol roemen op de inkomsten van het dienstjaar 1899—1900. Hieronder behoort echter een legaat, dat reeds vóór 15 jaren beschreven was, doch toen eerst kwam, groot zijnde een kwart miljoen gulden. Velen zien daarin het bestuur des Heeren, en wie zou dit niet, wil hij Christen zijn en de barmhartigheid eeren? Maar er zijn er ook, die averechts van deze gunste Gods tot de deugd van het Indisch bestuur en dien schandelijken oorlog durven besluiten.

Er wordt verhaald, dat Koningin Victoria op het laatst van haar leven te Osborne-House tot eene geestelijke van het eiland Wight zeide: „Ik hoop mijnheer, dat gij in goede verhouding staat tot de nonconformisten? . . . Dat zal wel moeten, want gij weet, dat gij ook in den hemel met hen in aanraking zult komen.”

De bekende schrijfster Miss Ch. M. Yonge, die in Maart j.l. op 78-jarigen leeftijd overleed te Otterbourne bij Winchester, kreeg zooveel winst van haar roman „De Erfgename van Redclyffe”, verschenen in 1853, dat zij het Zendingsschip „Het Zuiderkruis” aankocht en uitrustte en dit ter beschikking stelde van bisschop Selwyn.

Volgens eene opzettelijke statistiek van A. Coste ontvingen in Engeland in de jaren 1873—1876 de werklieden anderhalf miljard gulden aan arbeidsloon meer dan in vorige jaren. Maar in die goede jaren steeg ook het verbruik van alcoholische dranken bijna evenveel. Hoewel niet in zulk eene mate had hetzelfde plaats in België. De meeste winst ging naar de kroeg.

#### PROVINCIALE DIACONALE CONFERENCE DER GEREK. KERKEN IN ZUID-HOLLAND,

gehouden te Rotterdam op 20 Juni 1901.

Slot. (Fervoly van Nr. 32.)

Vraag 6. „Hoe moet art. 25 (laatste alinea) van de Dordtsche Kerkenorde worden opgevat en uitgevoerd,” ingezonden door Voorburg.

Beoordeld is de rekening, die de Diaconie tegenover de Gemeente heeft te doen, als

daar iemand bij wil tegenwoordig zijn. De Conferentie spreekt uit, dat deze rekening moet loopen over cijfers niet over personen.

De volgende vragen, ingezonden door Capelle aan den IJssel worden tegelijk behandeld: „Valen zij onder de rubriek van „bedeelden, die door bijzondere omstandigheden eenmaal de hulp der Diaconie ontdervonden?” „Zoo ja, is er een wettige weg te vinden, wanneer genoemde hulp of onderstand verleend is, met behoud van Kiesrecht?” „Iemand wordt door de Diaconie geholpen in een zaakje; behoort dit onder be- deeling der Diaconie? Ook met het oog op 't Kiesrecht?”

De afgevaardigde licht de vragen toe. Zij vinden haar grond in een geval uit de praktijk.

Vragen 1 en 3 worden bevestigend beantwoord; omtrent vraag 2 wordt door een der afgevaardigden aangeraden, die hulp of onderstand door een particulier te verkrijgen.

Vraag 9. „Moeten de kosten, verbonden aan de Conferentie, door afgevaardigden te zenden, betaald worden uit de Diaconale „kas of uit de kas der Kerk?” — *Onde- en Nieuwe-Wetering.*

Beide opvattingen vinden in het debat aanhangers.

Vraag 10. „Is het wel goed, vaste bijdragen te zoeken voor de Diaconie, bijv. voor verpleegden, terwijl er voor de Kerk ge-collecteerd wordt? Brengt de dienst der barmhartigheid niet met zich discretie, welke ook in het bijeenbrengen der gaven „moet betracht?” *Delft.*

De afgevaardigde licht de vraag toe. Er wordt driemaal ge-collecteerd. De collecte voor de armen is niet toereikend om de verplegingskosten te betalen. Is het nu goed voor die verplegingskosten de gemeente in te gaan, of kan men beter een keer meer collecteeren?

De heer Zwart meent, dat er wel lijnen zijn aan te geven. De Diaconie moet omzien naar goede middelen. In Rotterdam A is de eerste collecte voor de armen. Deze is ook onvoldoende om ook de verplegingskosten te bestrijden. Daarom worden er nog vier collecten per jaar voor gehouden.

De heer Kros merkt op, dat er ook nog een Suppletiefonds voor bestaat.

De afgevaardigde van Zwaamerdam meent, dat men in geen geval bijdragen voor verpleegden mag aannemen. Aan de Diaconie is een aanmerkelijke som aan vaste bijdragen aangeboden voor een verpleegden broeder, maar ze heeft ze niet voor dien persoon willen aanvaarden.

De heer Grootveld onderscheidt barmhartigheid tegenover de armen en verplichting tegenover de Kerk.

De afgevaardigde van Delft vereenigt zich met dit woord.

De heer Meesters vraagt, of het begiseld dan in den collecte-zak zit. Voor hem is de collecte-zak maar eene wijze van uitvoering. Hij herinnert er aan, wat door den geachtten Referent is gezegd over het aankweeken van de kunst van het geven. En wat de Schrift zegt van de verzameling, die voor de heiligen geschiedt.

De heer Ter Weene wil ook vaste bijdragen als de Kerk behoefte heeft, maar de Diaconie moet collecteeren.

De Voorzitter merkt op, dat de Diakenen op alle wijzen moeten trachten, goede middelen te verkrijgen. De Diaconie moet niet tegenover de Kerk komen te staan.

De afgevaardigde van Delft beroept zich op het: „Laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechterhand doet!”

De heer Zwart merkt op, dat wij, zoo doorgaande, een principieel verschil krijgen.

De heeren Van Es en Kelelaar zijn tegen vaste bijdragen. De laatste sluit zich aan bij de onderscheiding door den heer Grootveld gemaakt.

De heer Meesters merkt hiertegen op, dat ook de barmhartigheid tegenover de armen plecht is.

De afgevaardigden van Delft en Alfen doen zich kennen als vertegenwoordigers der beide stroomingen.

De Voorzitter wil deze stroomingen vereenigen, maar beide vinden nog aanhangers in de heeren van der Burch, Hoogenraad en Van Es aan de eene en Dicke en Kros aan de andere zijde.

De heer Van der Burch betoogt, dat de Diaconie nooit vaste bijdragen kan aannemen voor een of ander doel en dat iemand, die een riksdaalder geeft buiten het zakje, een misdaad pleegt, hoe goed ook bedoeld.

De heer Hoogenraad vraagt, welke redenen iemand kan hebben voor vaste bijdragen.

De heer Dicke noemt ziekte, die het ter kerk komen belet.

De heer Van Es wijst op den toestand van Rotterdam B. Eenigen tijd geleden was er een tekort in de Diaconiekas. De Dienaren des Woords hebben het aan de Gemeente gezegd. En nu is er een flink saldo.

De Voorzitter trekt nu de conclusie, dat de dienst der barmhartigheid vereischt liefdegiften, maar de Kerk niet.

De laatste vraag, die te behandelen is, is ingezonden door Scheveningen B en luidt.

„Hoe te handelen met behoeftigen, die „door woord en daad toonen, opgehouden te hebben lid te zijn der Gereformeerde „Kerk?”

Blijkens de toelichting, door den afgevaardigde gegeven, worden hier bedoeld, leden, die buiten de gemeenschap der Kerk leven, maar nog op het lidmatenboek voorkomen. De Diaconie bleef hen ondersteunen en werd daarover aangevallen.

Algemeen is men van oordeel, dat behoeftigen moeten worden ondersteund, zoolang zij niet van het lidmatenboek zijn geschrapt.

En hiermede was de Agenda behandeld.

De Voorzitter brengt dank aan allen, die dank verdienden en de heer Dicke eindigt de vergadering met dankgebed.

L. MEESTERS, Scriba.

## Ingezonden.

Aan den Heer F. de Jong te Lezmond.

Mijnheer!

Uwe vragen, aan mij gericht, behelzen niet het punt in kwestie, plus een weder-vraag, welke beantwoording ik van u present krijg — is het antwoord, dat ik van u ontvang. U maakt hiermede het spreekwoord: door vragen wordt men wijs of verkeerd onderdicht, onwaar. En nu zou ik wel meer kunnen vragen, want ik heb nog al wat op mijn gemoed, maar als ik dan hetzelfde bescheid ontvang, dan word ik nog niets wijzer. Ik heb mij daarom voorgenomen, u, afgedacht van mijn vragen, te schrijven, hoe ik over die dingen denk. En dan verzoek ik u, dat u van mij niet verwacht een geleerd betoog. Ook hoop ik, dat u mijn schrijven niet opvat als van iemand, die ook eens wil schetteren in een blad of courant. Neen mijnheer, als ik u mijn gedachten schrijf, dan is dat een ontboezeming van een verontrust gemoed.

Ten eerste dan iets over de subsidie en dan begin ik bij het begin en meen ik gerust te mogen zeggen, dat wij onder leiding onzer eminenten leiders scholen hebben gesticht, scholen met den Bijbel. Hoewel wij daar geen geld voor hadden, toch hebben wij geloofd, dat de Heere ons bijstaan en ons helpen zou. Want wij geloofden immers, dat van Hem het goud en het zilver is en dat een iegelijk, die op Hem vertrouwt, nooit beschaamd wordt. Dat ging goed, uitstekend. De scholen groeiden en bloeiden, namen toe, werden groter en . . .

Maar wat is dat toch? wat doen wij nu? Nu gaan wij, trots dat de Heere ons zegende, nu gaan wij naar den staat en zeggen: „Hoor eens staat! Wij voorstanders van het vrije onderwijs; wij, die willen, dat de ouders zelf voor het onderwijs zorgen; wij die onze scholen gebouwd hebben in het geloof, dat God de Heere ons helpen zou; wij die gelooven, dat de Heere gewisselijk zegent, die op Hem vertrouwen; wij staat, komen tot u, en verzoeken u, wil ons toch eenig geld geven; want wij kunnen ons niet redden.

Er is echter meer, dat mij verontrust, namelijk dit. Wij zijn door den nood gedrongen, heet het, naar den staat geloopt om onderstand. En nu vraag ik: is dat waar? Ik zeg volmondig: neen mijnheer! Op gevaar af van verdacht te worden vermetel te zijn, zeg ik het hier, wij hebben van de subsidie een kwestie gemaakt. Waarom? Om de portemonnaie dicht te houden. Dat maakt mij onrustig. Zoolang ik zie, dat wij gezegend worden met Christenen, die, om zoo te zeggen, geen broek aantrekken of daar zit geld in, of geen kas kunnen ontsluiten, waar-geen geld inzit — zie mijnheer, noem ik het schande, dat onze Schoolvereenigingen als de Ver. v. Chr. Nat. en de Vereeniging voor Ger. Sch. O. niet in staat zijn de behoeftige scholen voldoende te subsidiëren. Bij zooveel weelde noem ik het schande, dat onze onderwijzers, menschen die als het ware de toekomst in handen hebben en waaronder er zijn die goud waard zijn, dat onze onderwijzers zoo laag gesalarieerd worden, zoodat ze het maar weinig beter hebben dan menig boerenarbeider. Bij zooveel weelde noem ik het schande, dat arme menschen, die haast niet weten van de eene week in de andere te komen, dat van die nog schoolgeld geheven wordt. Ik vrees, dat de Heere het zien en zoeken zal.

Het is toch zeker geen kinderwerk, wanneer er zoo luid geroepen wordt over de liefde tot het vrije onderwijs? Geen kinderwerk, als wij zoo luid roepen, dat wij voor het onderwijs zullen zorgen? Toch zeker geen kinderwerk, als wij belijden te gelooven in Hem, wiens het goud en het zilver is? En ondanks dat geloof gaan wij heen en zoeken wij steunsels bij het zien- en zinnelijke, en dat doen wij onder leiding van onze eminenten leiders! Ai mij, als de geloovige ongelooft wordt. Maar nog onrustiger wordt mijn gemoed . . . doch daarover later.

Na groete,

PIETER GLAS.

### BELANGRIJKE „VERTOOGEN”.

Voor jaren was in mijn bezit een twintigtal „vertoogen” over „de heuglijke verwachting van het Joodsche volk” naar Rom. 11, door Joh. Frantzen, hoogleraar in de Godgeleerdheid en predikant te 's-Hertogenbosch, in 1783 te Leiden nitgegeven. Sedert eenige jaren mis ik dat werk en alle moeite, die ik deed om een ex. op te sporen, was vruchteloos, totdat ik het in een der catalogi aantroef en verkrijgen kon tegen geringen prijs.

Onder veel dat ik over Israëls toekomst las en bij uitleggers over Rom. 11 vond, vond ik niet, wat in deze kostelijke vertoogen voorkomt. Niettemin behoeven ze eenige aanbeveling. Het is Gereformeerde studie uit een tijd, die vooral bij puristische Gereformeerden, en niet geheel ten onrechte, in geen goed blaadje staat. Enkele benoemingen en uitdrukkingen, zij zijn niet van het oude Gereformeerde idoom, doch hiertegenover staat, dat 's mans ootmoedigheid in teedere, godzaligen, wetenschappelijken zin hem spoedig alle vertrouwen hergeeft, als iemand van wien te leeren is. Neen, hij is niet dupe geworden van doorvloeiing bij de pogingen in latere eeuwen om zich tot hooger theologisch standpunt te verheffen, waarvan hij in de volgende woorden blijk geeft, blz. 216, noot: „Jammer is het, dat mannen van diepe geleerdheid hier zoo zelden het veilig midden hielden, en beslissend uitspraak deden, naardat hunne verbeeldingskracht werkte en hun eens aangenomen stelsel verderde, daar alleen de openbaring den toon moet geven aan onze gedachten, en wij niet behooren te willen weten, boven hetgeen geschreven is — terwijl anderen, tot een tegengesteld uiterste overslaande, hunne toestemming weigerden aan de leer van eene algemeene bekeering der Joden; en van de plaatsen van de Heilige Schrift, die daarop het uitzicht hebben, eene uitlegging geven,

geheel gebogen naar het door hen eerst aangenomen begrip over dit onderwerp.”

Deze noot behoort bij den tekst als volgt: „Want God zal wonderen doen zien, als in de dagen, toen Israël uit Egypte toog; Micha 6 : 15 (Openb. 16). — Wanneer zal de uitvoering van dit hooge Godsontwerp eene aanvang nemen? heeft men eenige zichtbare vertoowing van Jezus' Heerlijkheid tot dat einde te verwachten? zullen de Joden in hun land wederkeeren en zich hersteld zien in hun oude voorrechten? en hoelang, mag men denken, zal de gezegende kerkstaat op aarde duren? deze zijn vragen, niet gemakkelijk, vooral niet beslissend te beantwoorden, hetgeen tot een nieuwe proeve strekt, dat het groote stuk van der Joden bekeering in het laatste der dagen nog in zeer veel duisternis omwonden ligt.”

En hierop en op het volgende blz. 111 geeft Prof. Frantzen hoogstbelangrijke opmerkingen. Blz. 111 zegt hij: „Wanneer het nu verworpen Jacobs kruis in Gods oude liefde zal zijn opgenomen, dan zal men eene herstelling in den staat der Heidensche wereld, ja in geheel de Christenkerk, uit dat volk verzameld, eene hervorming zien, die alle overeenkomst hebben zal met een leven uit de dooden (Rom. 11 : 15e).”

Ook werken als deze behooren niet aan de vergetelheid prijsgegeven of prijsgelaten te worden en vooral, indien er uit te leeren valt en de opmerkzaamheid er op wordt gevestigd, hoe er zelfs in de tijden van minder zuivere Gereformeerde strooming, gelukkige pogingen zijn gedaan om boven systeem en autoriteit van menschen de waarheid en de Gereformeerde wetenschap vooruit te brengen of te verrijken.

DS. C. J. WESSELS.

Dwingelo, Aug. 1901.

## ADVERTENTIËN.

Getrouwd:  
MENKO BONTHOND  
EN  
AGNES ADRIANA JOHANNA SCHUL.  
TEL, 15 Aug. 1901.

Getrouwd:  
N. G. KAPTEIJN.  
pred. te Werkendam,  
EN  
S. VISSER,

die, mede uit naam van wederzijdsche Families hartelijk dank zeggen, voor de vele bewijzen van belangstelling voor en bij hun huwelijk ondervonden.  
KAMPEN, 21 Aug. '01.

Heden nam de Heere uit ons midden weg ons geliefd Medelid  
**M. S. van der Sloot,**  
in den ouderdom van ruim 35 jaren.  
Tal van jaren was zij Secretaresse onzer Vereeniging, die in haar een ijverig lid verliest.  
Op haar ziekbed kon zij echter betuigen, dat zij heenging naar haren Heiland, zoodat het sterven voor haar een ingang was tot het eeuwige leven.  
„Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven”.  
Namens de Geref. Jonged.-Vereeniging „Bids en werkt”,  
J. VAN DEN OUDEN—  
v. DAMME, Pres.  
O. I. LOS, Vice-Secret.  
TERNEUZEN,  
19 Aug. 1901.

**Dr. L. B. Lindeboom,**  
Amerikaansch Tandarts,  
heeft vanaf heden de **praktijk hervat.**  
**Heerengracht 490.**  
Spreekuur van 1 tot 3 uur.

## Gereformeerd Gymnasium TE ZETTEN.

Het 2de Toelatingsexamen zal D. V. worden gehouden op **Dinsdag 3 September.** Aangifte vóór **1 Sept.** bij den RECTOR. Aan het Gymnasium is eene klasse verbonden voor leerlingen, die eerst later met de studie der oude talen beginnen. Zool- wel externe als interne leerlingen worden opgenomen. Opening der lessen **Woensdag 4 September.**  
De Rector,  
DR. W. H. KRAMER.

## KNAKMODELSIGAREN

f 6.50 en f 8.50 per 1000.  
Somatra dek licht.  
Proeven van 500 stuks te bekomen, franco thuis onder rembours.  
J. STAAL, STEENWIJK.

## GEREFORMEERD GYMNASIUM TE KAMPEN

Het 2de Toelatingsexamen voor alle 6 Klassen van het GYMNASIUM zal D. V. gehouden worden op **Dinsdag 3 September.** Men melde zich hiertoe aan bij den ondergeteekende **vóór den 1en September.**

DE RECTOR,  
**DR. F. F. C. FISCHER.**  
KAMPEN, Aag. 1901.

Bij den Uitgever ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

**De Vlugghe Franschman,**  
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50 ct.**

**De Vlugghe Duitscher,**  
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50 ct.**

**De Vlugghe Engelschman,**  
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50 ct.**

**De Vlugghe Italiaan**  
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken. 3de druk **50 ct.**

**De Vlugghe Spanjaard,**  
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50 ct.**

**De vlugghe Latinist.**  
Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken. 2de dr. **75 ct.**

**De Vlugghe Maleiër,**  
of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Maleisch werkelijk te leeren lezen, schrijven en spreken. **60 ct.**

**De Accurate Boekhouder**  
of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50 ct.**

**Handboek voor iedereen die Fransch leert**  
Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaafted wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen en op bestelling alom te bekomen:

**Dr. H. BAVINCK.**  
**De wereldverwinnende**  
**kracht des geloofs,**

Leerrede over 1 Joh. 5 : 4b  
uitgesproken in de Burgwalkerk te KAMPEN, den 30 Juni 1901  
in tegenwoordigheid van  
PRESIDENT KRUGER.  
**30 cent.**

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

**de Evangelien**  
VAN

**Mattheus, Markus en Lukas,**  
in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard

DOOR  
**JOHANNES CALVIJN.**

Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van wijlen Prof. A. BRUMMELKAMP, in leven Leeraar aan de Theol. School.

**Tweede druk.**

Dit belangrijk werk, dat bij vernieuwing zooveel liefhebbers vond, is nu compleet in **drie deelen**, samen 1469 bladz. groot 8o, nette druk, en alom verkrijgbaar voor **f 6,00**, gebonden in heel linnen band **f 7,50.**  
**Alle Boekh. nemen bestellingen aan.**

## Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:  
Voor de Vereeniging:  
**Aan Contributiën:**  
Door den heer L. Onvles te Baarn f70,50, door den heer Kuyper Boone te Bunschoten f 26, door den heer Dr. A. J. W. Monnik te Vorden f 100.

**Aan Collecten:** (voor de Theol. faculteit):

Van de Ger. kerk te Bafloo f 9,62, van idem te Houwerzijl f 4,37½, van idem te Leens f 12,91½, van idem te Middelstum f 38,60, van idem te Pietersburen f 11,85½, van idem te Schouwerzijl f 4,13½, van idem te Uithuizen f 23,20, van idem te Uithuizemeeden W. G. f 16,60½, van idem te Uithuizemeeden O. G. f 8,92, van idem te Ulum f 14,17, van idem te Warfum f 15,38, van idem te Winstum f 13,12½, idem te Zoutkamp f 11,86½, van idem te Noordloos f 16,13, van idem te Zuid Beijerland f 3,78.

S. J. SEEFAT,  
Hilversum. Penningmeester.